

LAWTON

Rechtbank Dordrecht

Rolnummer : 06/2782

Zitting van : 3 september 2008

AKTE UITLATING PRODUCTIES

inzake:

1. **PIETERNELLA BAARDSE-VAN DER RHEE**,
wonende te Dordrecht;
2. **ANNA G. BAARDSE**,
wonende te Dordrecht;
3. **JORGE ENRIQUE ORAISON en**
CORNELIA JOHANNA MARIA RIJNBERG,
wonende te Dordrecht;
4. **SJIMON RENÉ DEN HOLLANDER**
wonende te New York, Verenigde Staten van Amerika;
5. de **BELANGEN VERENIGING FUNDERINGS**
PROBLEMATIEK,
kantoorhoudend en zetelend in de gemeente Dordrecht,
eisers,
procesadvocaat: Mr J.A. Visser
advocaat: Mr J.R. Vermeulen te Rotterdam

tegen:

DE GEMEENTE DORDRECHT,

zetelende te Dordrecht,

gedaagde,

procesadvocaat: Mr V.J. Groot

advocaten: Mr M. Griffiths en Mr J.C. Koops

LAWTON

Eisers doen eerbiedig zeggen en concluderen voor akte houdende uitlating producties:

1. Algemene inleiding

- 1.1. De gemeente heeft bij de conclusie van dupliek 14 (deels omvangrijke) producties overgelegd. Eisers wensen op deze producties te reageren door middel van deze akte. Eisers geven daarbij uitdrukkelijk aan dat zij vanwege de aard van deze akte niet reageren op de conclusie van dupliek zelf.
 - 1.2. Gezien de omvang van de producties is het niet mogelijk de omvang van deze akte tot minder dan 14 pagina's te beperken.
 - 1.3. Uit het feit dat alleen op de producties wordt gereageerd, kan op geen enkele wijze erkenning van de in de conclusie van dupliek opgenomen stellingen worden afgeleid. Eisers handhaven hun stellingen en ontkennen en betwisten al hetgeen door de gemeente in deze procedure en in de overgelegde producties in afwijking daarvan wordt gesteld.
2. Notitie Fugro d.d. 24 juni 2008 (productie 22)

Algemeen

- 2.1. Fugro stelt dat niet onderbouwd zou zijn dat bacteriële aantasting geen rol zou kunnen spelen bij de drie schadelocaties. Eisers stellen daar tegenover dat Fugro op geen enkele wijze aantoont dat bacteriële aantasting een oorzaak zou zijn van de schade. TNO heeft in haar rapport uit 2006 en haar reactie die is overgelegd als productie 1 bij de conclusie van repliek (verder aangeduid als "de reactie van TNO"), aangegeven dat de aantasting van bacteriën veruit ondergeschikt is aan de aantasting door schimmels. In funderingshout komen altijd bacteriën voor, maar deze zijn in Dordrecht niet de aanleiding tot de funderingsschade. Bij vurenhouten palen leidt bacteriële aantasting niet tot funderingsschade, reden waarom o.a. de gemeente Dordrecht paalkopverlaging toestaat bij deze houtsoort. Met andere woorden: de aanwezigheid van bacteriën hoeft beslist niet te leiden tot funderingsschade, terwijl voortdurende schimmelaantasting daar onherroepelijk ongeacht de houtsoort wel toe leidt.

LAWTON

- 2.2. TNO heeft voorts aangetoond, dat bij de funderingsherstelwerkzaamheden in de Adriaan van Bleijenburgstraat en Koninginnestraat een groot aantal rotte paalkoppen zijn aangetroffen, hetgeen alleen kan worden veroorzaakt door droogstand. Op de locatie Koninginnestraat zijn bij de paalkopverlaging uitsluitend vurenhouten palen aangetroffen, waarvan de paalkoppen over een strook volledig waren weggerot, bacteriële aantasting kan daarvan onmogelijk de oorzaak zijn. Op de locatie Adriaan van Bleijenburgstraat is niet naar de houtsoort gekeken omdat daar een nieuwe fundering is aangebracht. Bacteriële aantasting die zodanig is dat de draagkracht in gevaar komt, is alleen te vinden in grenen hout. Eisers verwijzen naar de reactie van TNO, p. 11 e.v.
- 2.3. TNO heeft in haar reactie bovendien aangegeven dat in de in opdracht van de gemeente uitgevoerde funderingsonderzoeksrapporten voor elke onderzochte paal slechts 1 houtanalyse per boorkern is gerapporteerd. Doordat het gehele traject van het boormonster niet is geanalyseerd, kan de schimmelaantasting onvoldoende beoordeeld worden. Dit is in strijd met het VROM-protocol voor inspecties van houten paalfunderingen. Al op 25 maart 2002 is door de heer R. Klaassen van de Stichting Hout Research (“SHR”) op een bijeenkomst waarbij ook de projectleider funderingsonderzoek van de gemeente Dordrecht de heer P. Bekkers en de toenmalig bouwkundig medewerker van het projectbureau funderingen, de heer T. Vrolijk, aanwezig waren, aangegeven dat het houtonderzoek anders zou moeten worden uitgevoerd. Ondanks deze en meerdere waarschuwingen (zie ook de conclusie van repliek, onder 10.6), is geen enkel onderzoek in Dordrecht volgens het protocol uitgevoerd.
- 2.4. Fugro geeft in haar reactie aan dat het voor eisers een gemiste kans is dat bij de recente funderingsherstelwerkzaamheden aan de Koninginnestraat 10-12 geen nader houtonderzoek is uitgevoerd. Bij de paalkopverlaging in de Koninginnestraat zijn uitsluitend vurenhouten palen aangetroffen. Bouw- en woningtoezicht is hiervan uit hoofde van het uitgeoefende toezicht op de werkzaamheden op de hoogte. Eisers beschikken over voldoende foto's om aan te tonen dat het bovenste funderingshout (de paalkoppen) op deze locatie was weggerot, hetgeen duidt op schimmelaantasting en niet op een bacteriële aantasting. Indien en voor zover nodig bieden eisers aan nadere foto's als bewijs over te leggen.

LAWTON

- 2.5. Fugro erkent in haar reactie dat het onderheien van riolen een bekende techniek is. Fugro stelt echter dat de keuze om destijds niet te onderheien niet onrealistisch zou zijn, nu de bodemopbouw van Dordrecht niet extreem zettingsgevoelig zou zijn. Onder meer op de locatie Reeweg is echter een zeer zettingsgevoelige bodem aanwezig. De vloeren van de woningen op staal zijn daar ten opzichte van de vloeren van onderheide woningen ongeveer 80 cm gezakt als gevolg van de inklinking van de bodem. Het had dan ook in de rede gelegen dat de gemeente had gekozen voor het funderen van de riolen, nu daarmee riool lekkages kunnen worden voorkomen of in ieder geval zo veel mogelijk kunnen worden beperkt. Met het aanleggen van riolen zonder fundering en het vullen van de rioolsleuven met sterk waterdoorlatend zand heeft de gemeente bewust een risico genomen. Dit had te meer een reden moeten zijn om veel eerder te reageren op de verlaagde grondwaterstanden in de rioolcunetten, waarvoor al in 1970 een peilbuizennet is aangebracht.
- 2.6. Fugro erkent in haar reactie dat met name door ongelijkmatige zakking van de buiselementen de kans op schade wordt vergroot. Dat risico bestaat vooral bij ongefundeerde riolen. Zoals TNO (pagina 8 van productie 1 bij conclusie van repliek) heeft aangegeven, knikken de buiselementen daarbij ten opzichte van elkaar, waardoor het risico op riool lekkage op de verbindingen groter is dan bij gefundeerde riolen.
- 2.7. Fugro stelt dat het bekleden met klei een techniek zou zijn die nagenoeg niet wordt toegepast omdat het uitvoeringstechnische problemen met de aanvulling en verdichting van het wegcunet met zich mee zou brengen. Dit wordt door eisers betwist. Eisers verwijzen onder meer naar de gemeente Hardinxveld-Giessendam, waar de uitkomende grond bij het graven van rioolcunetten wordt terug gestort om lekkages van het riool zo veel mogelijk te beperken. De gemeente Dordrecht heeft ook geen andere mogelijkheden gebruikt om lekkage te voorkomen. Indien en voor zover nodig zijn eisers bereid hieromtrent nader bewijsmateriaal over te leggen.
- 2.8. Fugro vermeldt in haar reactie voorts dat zij is uitgegaan van de juistheid van de ter beschikking gestelde informatie. Eisers hebben de gemeente echter vanaf het begin van de onderzoeken in 2001/2002 gewezen op de onvolkomenheden in de rapporten van (onder meer) het Ingenieursbureau Gemeentewerken Rotterdam ("IGWR").

LAWTON

Daarbij is bij voorbeeld gewezen op de maatvoering, de verwisseling van – en + NAP, het onjuist of niet vaststellen van bouwkundige eenheden, het onjuist inmeten van peilbuizen en gemaakte meetfouten. Ook TNO heeft in haar rapportages aangegeven dat de eerdere rapporten niet eenduidig zijn en fouten bevatten. Fugro heeft dan ook niet zonder meer kunnen uitgaan van de juistheid van de aangeleverde rapporten.

De voormalig projectleider grondwater van de gemeente, de heer ir. A. Mollema, heeft in een notitie van 22 augustus 2007, (behorend bij de agenda van het bestuurlijk overleg tussen de BVFP en de wethouders A.T. Kamsteeg en D.A. van Steensel d.d. 6 september 2007 ook erkend dat er door IGWR fouten zijn gemaakt. In de notitie is aangegeven: *“De kwaliteit: er zijn door IGWR fouten gemaakt in de fase van het funderingsonderzoek en de plaatsing van de peilbuizen. Die zijn onderkend door IGWR en zijn/worden weggewerkt”*. Indien en voor zover nodig zijn eisers bereid de notitie als bewijs over te leggen.

Reeweg Oost 114-116

- 2.9. De stelling van Fugro dat de door haar in opdracht van de gemeente in 2005 ontworpen grondwatervoorziening alleen in gemeentelijk terrein mocht worden aangebracht, is onjuist. Fugro heeft de voorgestelde voorzieningen juist vooral geprojecteerd in de voor- en achtertuinen van de woningen van de particuliere eigenaren. Verwezen wordt naar de betreffende rapportage van Fugro (productie 2 bij de conclusie van repliek). Dit is mede gebeurd naar aanleiding van overleg tussen BVFP, Fugro en de gemeente. In dat overleg is geconstateerd dat hoe dichter de voorziening bij de gevel aangebracht wordt, des te groter de slagingskans van het ontwerp zou zijn. Fugro heeft het slootpeil in het ontwerp ongemoeid gelaten. De gemeente heeft besloten het ontwerp van Fugro niet uit te voeren en heeft ook geen alternatief voorgesteld.
- 2.10. Het waterschap heeft altijd aangegeven bereid te zijn om in een deel van onder andere de sloot aan de Reeweg Oost (waar zij sinds 1995 het beheer over voert) het peil te verhogen.

LAWTON

- 2.11. Ten aanzien van de stelling dat met betrekking tot de woning die direct grenst aan de watergang de invloed van de watergang niet kan worden uitgesloten zonder dat hier nader onderzoek naar is gedaan, merken eisers op dat uit het onderzoek van TNO blijkt dat het niveau van de sloot continu hoger staat dan het grondwater op enige afstand hiervan. In de rapportages van TNO wordt aangetoond dat ondanks de vrij lage waterstand deze sloot nog steeds water aanvoert onder een deel van het bouwblok en droogstand beperkt.
- 2.12. De stelling van Fugro dat het probleem bij de kopgevel wordt veroorzaakt door de sloot mist elke onderbouwing en is bouwkundig gezien onjuist. De zakking van de kopgevel ten opzichte van andere zettingen in het bouwblok is, gezien de lintvoegwaterpasmetingen in het 1^e fase onderzoeksrapport van Wareco, uiterst minimaal te weten 56 mm, ten opzichte van 42-44 mm elders in het bouwblok. Deze zakkingen zijn voor een goed functionerende fundering uit deze bouwperiode normaal.

Koninginnestraat 10-12

- 2.13. De stelling van Fugro dat bij het opgraven van het oude riool geen specifieke waarnemingen zijn verricht door een deskundige is onjuist. De heer G. de Bruin, onderzoeksdeskundige funderingen bij Fugro, heeft op de dag van de ontgraving contact opgenomen met de heer A. van Wensen, voorzitter van de BVFP en heeft daarbij medegedeeld dat er een gat in de rioolbuis aanwezig was en dat dit gat groter was gemaakt.
- 2.14. Naar aanleiding van de vragen van Fugro over de in het rapport van TNO opgenomen foto's vermelden eisers, dat de tijd tussen de twee foto's in figuur 2.10 minder dan 20 seconden bedraagt en dat de test meerdere keren is herhaald, waarbij altijd een lichte stroming in dezelfde richting (naar de spoorlijn) aanwezig was. Hiermee is aangetoond dat afvoer door het riool plaatsvindt. Ook verzoekt Fugro aan te geven of de foto's in figuur 2.10 op p. 32 hetzelfde riool betreffen als genoemd in het TNO-rapport 2006-U-R0071/A d.d. 16 mei 2006, foto 5.8., p. 72. Foto 5.8 in het eerste TNO rapport is genomen op de hoek Koninginnestraat/Singel vlak bij een boom in de zomer van 2003 tijdens het maken van de rioolscans. In figuur 5.9 van het eerste TNO rapport is een tekening opgenomen waar het riool doorloopt tot in de Koninginnestraat.

LAWTON

De foto's in figuur 2.10 in het tweede TNO rapport zijn gemaakt in een gat voor de gevel van Koninginnestraat 10/12. Volgens de tekeningen van de gemeente gaat het hier om hetzelfde riool.

- 2.15. Fugro erkent dat de uitgevoerde proefbelasting tot 15 ton in het algemeen een aardige indicatie geeft met betrekking tot de draagkracht van de palen. Fugro stelt echter dat de door TNO vastgestelde onjuistheid van de stelling van het IGWR dat de geotechnische draagkracht van de palen nihil is, niet kan worden bevestigd, omdat geen verslag zou zijn gedaan van de concrete resultaten van de proef en een rekenkundige toetsing ontbreekt. Dit is echter onjuist en de gemeente weet dat. Op 30 augustus 2006 is door de terzake gespecialiseerde aannemer C.J. Smit uit Gouda in het bijzijn van een medewerker van de Afdeling Bouwtoezicht van de gemeente Dordrecht een proefbelasting uitgevoerd. Uit de op schrift gestelde resultaten blijkt dat de palen de drukproeven goed hebben doorstaan. De rekenkundige toetsing is door de constructeur van de aannemer opgesteld en door de Afdeling Bouwtoezicht van de gemeente akkoord bevonden, waarna bouwvergunning door het College is verleend. De gemeente is derhalve ook op de hoogte van de positieve uitkomst van de proeven. Indien en voor zover nodig bieden eisers overlegging van de betreffende bescheiden aan.
- 2.16. Fugro vermeldt, dat de omschrijving waarin in figuur 2.4. wordt verwezen ontbreekt en niet duidelijk zou zijn wat de letters "X" en "L" betekenen. Fugro geeft niet aan waarom zij hierover niet voorafgaand aan haar reactie even (bij voorbeeld telefonisch) opheldering heeft verzocht aan TNO. Met een "L" zijn alle paalkoppen aangegeven die volledig waren weggerot en los stonden van de betonbalk. De met een "X" gemerkte palen waren niet aanwezig. Uit het overzicht blijkt dat slechts een beperkt aantal palen is aangetast (zoals Fugro ook aangeeft) en de oude fundering derhalve voldoende draagvermogen had en heeft. Dit wordt ook bevestigd door de bouwvergunningverlening door de gemeente ten behoeve van het funderingsherstel in de vorm van paalkopverlaging waarbij de oude vurenhouten palen zorgen voor het draagvermogen.

LAWTON

2.17. Fugro stelt, dat een directe relatie tussen de aantasting en de grondwaterstand aan de voor- en achterzijde niet is aangetoond, nu het IGWR heeft vastgesteld dat de aantasting aan de achterzijde ernstiger is, maar TNO in paragraaf 2.5.6. bij vraag 31 (p.36) aangeeft dat aan de voorzijde een permanente droogstand wordt waargenomen en aan de achterzijde een periodieke droogstand. IGWR heeft bij het funderingsonderzoek, tegen de uitgangspunten in, gegraven bij de voorgevel op het punt waar de minste zakking in het bouwblok aanwezig was. Eisers verwijzen naar het eerste fase onderzoeksrapport IGWR (productie 10 bij conclusie van antwoord). Daarbij is één goede paal aangetroffen, terwijl ter plaatse van de zakking (bij de paalkopverlaging) een breed veld met rotte palen was aangetroffen. Uit de tekening van de aannemer (figuur 2.4. in de reactie van TNO) blijkt echter dat de aantasting van de paalkoppen gelijkmatig over het pand is verdeeld. De aantasting loopt derhalve in een bandbreedte door het hele bouwblok van voor naar achter. De grondwaterstand voor is lager dan achter, zodat de oorzaak aan de voorkant van de panden is gelegen.

Adriaan van Bleijenburgstraat 31

2.18. Fugro stelt zich op het standpunt dat de bodem in Dordrecht niet zettingsgevoelig is. Dit standpunt is blijkens de ernstige zettingen van de riolering onjuist.

2.19. Voorts stelt Fugro, dat het IGWR de beperkte geotechnische draagkracht bevestigt. Zoals TNO in haar reactie op het rapport van Fugro (p.14) aangeeft is de beperkte geotechnische draagkracht nimmer aangetoond en overigens ook niet relevant. Bij de uitvoering van het funderingsherstel is gebleken, dat het funderingsprobleem wordt veroorzaakt door het weggerotte bovenste funderingshout door droogstand tengevolge van de lekke drainerende riolering. Als paalkoppen wegrotten verliest de paal zijn draagvermogen bij het bovenste funderingshout. Dit heeft wezenlijk niets te maken met het draagvermogen onderaan de paal.

2.20. Tot slot heeft TNO in haar reactie aangetoond dat het grondwaterniveau direct na en als gevolg van de vervanging van het lekkende riool medio 2007 ter plaatse sterk is gestegen (pagina 40, figuur 2.12 van productie 1 bij conclusie van repliek).

LAWTON

3. Correspondentie in het kader van de Wob-procedure (producties 23 t/m 26)
 - 3.1. De gemeente heeft slechts een gedeelte van de documenten die betrekking hebben op de gevoerde Wob-procedure overgelegd. Na diverse jaren tevergeefs om stukken te hebben verzocht en niet gerealiseerde toezeggingen, heeft de BVFP zich genoodzaakt gezien bij brief d.d. 7 juni 2007 met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (“Wob”) een verzoek om informatie in te dienen bij het College (productie 24 bij Conclusie van Dupliek). Buiten een ontvangstbevestiging bleef een verdere reactie uit. Ook na diverse mondelinge verzoeken in ambtelijk en bestuurlijk overleg heeft het College geen actie ondernomen. Bij brief d.d. 9 oktober 2007 heeft de BVFP daarom verzocht om binnen veertien dagen de beslissing op het verzoek om informatie kenbaar te maken. Ook hierop werd niet gereageerd. Pas na het instellen van bezwaar tegen de fictieve weigering en het indienen van een verzoek om voorlopige voorziening bij de rechtbank heeft de BVFP het als productie 25 bij Conclusie van Dupliek overgelegde besluit van het College van 13 november 2007 kunnen bewerkstelligen. In dat besluit en ook naderhand werd een toezegging gedaan dat de verzochte documenten zouden worden verstrekt. Ook deze toezeggingen werden echter niet nagekomen. Pas nadat bezwaar is gemaakt tegen het besluit d.d. 13 november 2007 en in dat kader een hoorzitting had plaatsgevonden, is de gemeente tot verstrekking van de gevraagde documenten overgegaan. De BVFP merkt daarbij op dat vanaf het Wob-verzoek in juni 2007 meerdere malen overleg met de gemeente heeft plaatsgevonden over de vraag welke documenten werden opgevraagd. De gemeente verschulde zich dan ook ten onrechte achter het feit dat het verzoek om informatie onvoldoende specifiek of onduidelijk zou zijn geweest. Uit het voorgaande blijkt dat de BVFP door de gemeente aanzienlijk is tegengewerkt in het verkrijgen van de betreffende informatie.
 - 3.2. Indien en voor zover nodig bieden eisers aan ten bewijze hiervan verdere correspondentie met betrekking tot de gevoerde Wob-procedure over te leggen.

LAWTON

4. Pagina 515, 516 en 517 uit het boek van Teixeira de Mattos (productie 27)
 - 4.1. De gemeente betoogt, dat uit de overgelegde pagina's van het boek van Teixeira de Mattos zou volgen dat de gemeente in ieder geval tot 1936 geen verantwoordelijkheid zou dragen voor het gebied rondom de Reeweg Oost en dat de stelling van eisers bij Repliek dat de gemeente "vanaf 1859 tot 1995 het openwater in het stedelijk gebied van de gemeente Dordrecht heeft beheerd" misleidend zou zijn. Zowel uit de door eisers overgelegde pagina's van het boek van Teixeira de Mattos als uit de thans door de gemeente overgelegde pagina's blijkt echter met zoveel woorden dat waar gebouwd werd door de gemeente (ontpolderd) de gemeente het beheer over het open water overnam. Verwezen wordt onder meer naar de passages over de wijziging van de grens tussen het beheersgebied van het Waterschap en de gemeente in 1872. Slechts in onbebouwde gebieden voerde het waterschap het beheer. De stelling van eisers heeft betrekking op *het stedelijk gebied* van de gemeente en is dus in het geheel niet misleidend.
 - 4.2. Zoals bij conclusie van repliek (paragraaf 2.1. t/m 2.5) aangegeven en door de gemeente erkend (paragraaf 3.4. conclusie van dupliek) is in 1995 het beheer door de gemeente overgedragen aan het waterschap.
 - 4.3. Indien en voor zover nodig bieden eisers bewijs aan van hun stelling dienaangaande, onder meer door overlegging van overige relevante pagina's van het boek van Teixeira de Mattos, dan wel andere middelen die het standpunt van eisers onderbouwen.
5. Overzicht rioolvervanging 1983-2007 (productie 28)
 - 5.1. De gemeente geeft een overzicht van alle na 1983 vervangen rioleringen. Het gaat echter niet om de rioleringen die wel zijn hersteld of vervangen, maar juist om de rioleringen waar niets is gebeurd en waar woningen door rioollekages geconfronteerd worden met droogstand en noodzakelijk funderingsherstel. De grootste problemen met droogstand doen zich voor in de deelgebieden 19^e Eeuwse Schil en Reeland (aangeduid op bladzijde 5 van het Rapport van TNO, overgelegd als productie 6 bij dagvaarding). Slechts enkele rioolrenovaties genoemd in het overzicht hebben betrekking op deze deelgebieden.

LAWTON

6. Publicatie Geo-Delft (productie 29)

6.1. Deze publicatie heeft uitsluitend betrekking op de aanleg en constructie van wegen en is voor de onderhavige zaak irrelevant. Waar het eisers het om gaat, is dat de gemeente er voor gekozen heeft de rioolcunetten te vullen met zand in plaats van deze deels te vullen met (uitkomende) klei. Daardoor is een drainagenetwerk ontstaan in wijken waar de panden op houten palen zijn gefundeerd en leiden lekkende riolen gemakkelijk tot droogstand van die houten palen. In andere gemeenten, zoals bij voorbeeld Hardinxveld-Giessendam, is het gebruikelijk de rioolsleuf deels te vullen met uitkomende klei teneinde die drainerende werking te voorkomen.

6.2. Indien en voor zover nodig bieden eisers aan nadere documentatie hieromtrent als bewijs over te leggen.

7. Overzicht in te stellen drainageniveaus (productie 30)

7.1. De BVFP heeft vanaf 2001 gevraagd om een rapportage over de ingestelde drainages, ondanks vele toezeggingen is de rapportage er nog steeds niet en staat funderingshout droog door te laag ingestelde drainages.

De adviezen van Fugro voor grondwaterherstel van november 2005 zijn nooit tot uitvoering gekomen. De gemeente heeft bij de ingestelde drainageniveaus keuzes gemaakt ten nadele van woningen met houten funderingen. Dit is niet noodzakelijk: er zijn oplossingen die bij combinaties van woningen op staal en woningen met houten paalfunderingen kunnen worden toegepast, bij voorbeeld de aanleg van kleidammen. Dit is wel toegepast in het pilotgebied Land van Valk te Dordrecht. Voorts is van belang dat de gemeente kiest voor verlaging van het grondwaterpeil tot één meter onder de kruin van de weg terwijl bij voorbeeld Delft in de binnenstad een niveau van 25 centimeter onder wegniveau aanhoudt.

7.2. Indien en voor zover nodig bieden eisers aan nadere documentatie hieromtrent als bewijs over te leggen.

LAWTON

8. Krantenartikel van 30 mei 2008 (productie 31)

- 8.1. Overlegging van deze productie is misleidend. In de door TNO gerapporteerde gevallen is geen sprake van tegenwerking door eigenaren. Ook overigens gaat het er nu juist om dat als gevolg van handelen respectievelijk nalaten van de gemeente funderingsproblemen zijn ontstaan en de gemeente door eigenaren verantwoordelijk wordt gehouden voor het herstel daarvan. In veel gevallen zijn eigenaren financieel niet in staat zelf de kosten voor funderingsherstel te dragen.

9. Rapport SEV d.d. 12 juni 2007 (productie 32)

- 9.1. De gemeente heeft uit het rapport van de Stichting Experimenten Volkshuisvesting ("SEV") twee voor haar gunstige pagina's overgelegd. Uit de overige gedeelten van het rapport, zoals onder meer overgelegd als productie 10 bij de conclusie van repliek, blijkt echter dat zowel SEV als het Ministerie van VROM van mening zijn dat de gemeente ten opzichte van het geïnvesteerde geld de bewoners weinig tegemoet komt, ondanks de hoge bedragen. In het rapport wordt een kritische kanttekening gezet bij de vraag hoe efficiënt de gemeenten met het geld omgaan. Ten aanzien van de gemeente Dordrecht is daarbij zelfs geadviseerd de Rekenkamer van Dordrecht te consulteren. De rekenkamer is 7 januari 2007 begonnen met haar onderzoek maar heeft dat nog niet kunnen afronden.

10. Aanvullende aansprakelijkstelling d.d. 25 juni 2007 (productie 33)

- 10.1. Uit deze productie volgt slechts dat eiseres sub 1 de gemeente aansprakelijk stelt in aanvulling op de eerdere aansprakelijkstelling d.d. 21 september 2004 en de daaropvolgende aanvullingen. Er volgt niet uit dat eiseres sub 1 lid zou zijn geworden van de BVFP, zoals de gemeente suggereert. Zoals al eerder aangegeven wordt eiseres sub 1 geacht al lid te zijn van de BVFP en is de in 2002 uitgebrachte aansprakelijkstelling ook namens haar geschreven. De brief d.d. 25 juni 2007 bevestigt dit. Hierin staat immers aangegeven dat de aansprakelijkstelling uit 2004 wordt geacht te hebben plaatsgevonden namens alle op de bij de brief gevoegde lijst genoemde personen en voor zover nodig en ten overvloede aansprakelijkstelling door de betreffende brief d.d. 25 juni 2007 geschiedt.

LAWTON

- 10.2. Voorts is van belang, dat eiseres sub 1 in de eerste rapportage van 17 oktober 2002 inzake het pand Reeweg Oost 114/116 (productie 16 conclusie van antwoord) kon lezen: “Voor het voldoende functioneren van de fundering onder deze panden, uitgaande van een minimale handhavingstermijn van 25 jaar, zijn geen maatregelen ter verbetering van de fundering noodzakelijk”. Pas in het tweede fase onderzoek van Wareco d.d. 26 november 2004 (productie 17 conclusie van antwoord) is vermeld dat de fundering wel hersteld diende te worden. De verjaringstermijn is voor eiseres sub 1 derhalve in ieder geval niet eerder aangevangen dan na kennisneming van dit rapport.
11. GRP IV (productie 34)
- 11.1. De gemeente heeft bij de conclusie van antwoord als productie 3 reeds eerder het concept-GRP IV overgelegd. Aan het definitieve GRP IV (productie 34 bij conclusie van dupliek) is (onder meer) een bijlage 4 toegevoegd. In deze bijlage zijn de functionele eisen en maatstaven voor de riolering opgenomen. Onder andere is opgenomen dat riolen in hoge mate waterdicht behoren te zijn, zodanig dat de hoeveelheid intredend grondwater beperkt blijft en ingrijpmaatstaven voor lekkage, inhangende rubberring, verplaatsingen, beschadiging, wortelingroei niet mogen voorkomen (onderdeel 1, onder c). De gemeente houdt zich niet aan deze eisen en maatstaven.
- 11.2. De door de gemeente aangehaalde classificatie op pagina 16 van het GRP IV onderstreept de stelling van eisers dat het riool in de Adriaan van Bleijenburgstraat hevig lekte. Met 87 lekkages klasse twee (waarmee dus wel het nodige aan de hand is, anders was er sprake van klasse 1) en vier lekkages klasse vier (zodanige lekkages dat sprake is van een ingrijpmaatstaf), kan niet worden stand gehouden dat er eigenlijk geen aanleiding was om het riool dringend te vervangen, zoals de gemeente stelt. Eisers merken daarbij op dat de door de gemeente aangehaalde waarschuwingsmaatstaf (dat wordt voldaan aan de eisen, maar de toestand in de gaten moet worden gehouden) ziet op scheurvorming in riolen in klasse vier. Hier is echter sprake van lekkages en geeft het GRP IV (pagina 16) aan dat sprake is van een ingrijpmaatstaf. De gemeente houdt zich niet aan de door haar zelf overgenomen criteria uit het normblad NEN 3398.

LAWTON

- 11.3. Tot slot geeft TNO in haar reactie op het rapport van Fugro aan (p. 39) dat de klassering een onderschatting geeft van de werkelijke situatie die bij het onderzoek is aangetroffen.
12. Plan Woningverbetering d.d. 12 februari 1954 (productie 35)
- 12.1. De overgelegde tekening betreft een plan voor woningverbetering van het pand aan de Adriaan van Bleijenburgstraat 27 en 29. Hieruit valt niet af te leiden dat sprake zou zijn van een onvoldoende draagkrachtige fundering van het pand op nr. 31. Er heeft geen onderzoek plaatsgevonden naar het draagvermogen van de palen van dit pand.
13. Bewijsaanbod
- 13.1. Eisers handhaven hun bewijsaanbod door alle middelen rechtens, meer specifiek door middel van de in deze akte nader genoemde documenten.

MET CONCLUSIE:

Tot persistit!

Procesadvocaat

Behandelend advocaat